

ANAITASUNA

B I Z K A I A

163 gn. zenb. — 1968, bagillak 30 — 4 pta.

EUSKEREAREN BATASUNAZ

EUSKALTZAINDIAREN ASMOA

Uste oker batzuek zuzendu nai neukez. Aspalditxo, Xabier Gereño adiskideak idatzi eban euskerearen batasunari buruz. Egia esan, Gereño esan gura ebana, literaturako euskerearena zan. Nai barik egindako uts bat izan zan.

Euskerearen batasuna urrun dago. Eskolatik etorri bearko litzake, iñoiz etortzekoan be. Euskaldun ume guztiak euskeraz eskolatik ikasi al dabenean, ze ikastolak bakarrik be ez lirake naikoa izango. (Jakiña, ume euskaldun guztientzat aña ikastola ez diran artean beintzat; ta ori oraindiño ezin leitekeana da, baiña noizbait izango al da.)

Euskaltzaindiak ez dau esan euskera guztien batasuna, baiña bai literatura goimailako baten batasuna. Au bide bat litzake, beste batasun osora eltzeko. Gaiñera zer obe, literaturako esperientziaren frutuetatik egitea baiño?

Asmoetako batasun au, literario utsa izango da. Gaiñera, erri literaturak euren euskalki bereziak* errespetatuaz. Gaurkoz, ta geroago be bai seguru asko, bearrezkoa dogu erri izkuntzen indar bizia, euskereari indartsu iraun* eragiteko. Iñor ez doa orren kontra. Baiña emendik euskalkien ardua aundiago izatera, alde aundia dago.

Xabier Gereñoren artikulua aren ondorean, bi edo iru idazki artu genduzan Euskaltzaindian, bat barregarria ta besteak larriak. Lenengoa erderaz. Bere egilleak uste dau, aintzakotzat artuko dogula, gaur bizi garan une onetan, euskereari buruz erderaz eritxiak emotea; fedea egintzakaz erakutsi bear da, ta kitto.

Ikusi 11 gn. orrialdean,
izartxu bategaz agertzen
direan itzen esangurea.

Beste biak barriz uste dabe, euskalkiak birrindu bear doguzala. Geiago da: beste bi oneek, Kamiñazpik lengoan artikulua baten ekarren lez, euskalkien zatitzea ta zeetzea defenditzen dabe. Baiña orreek ez dauke euskalkien alde zetan urten. Batasuna zelan ez egin ba dakigu; zelan egin jakin nai genduke, ta orretarako besteen ideiak ezagutu gura gendukez. Batasuna nai ez dauanarentzat beti izango da batasunik eza, ta segi or. Guk, batasuna ezin bada be, euskalkiak al danik geien urreratzeko alegiña egin gura genduke. Onetarako ideiak daukazanak, bialdu mesedez; besteak ez doguz bear ta.

Literaturazko euskerearen batasuna, goimailako literaturearena batez be, bear bearrezkoa dogu. Literatureak emoten deitse izkuntzeri nortasuna, indarra ta prestijioa. Ta ez ori bakarrik, baita bizitza luzeago baten laguntzea be.

Saussure jauna dogu gaurko izkuntzalaririk aundienetako bat, aundiena ez bada; ta bere ustez, izkuntza batek, literaturan lantzen ez danean, bere oiñarrien indarra galtzen dau eta aldatzera ta eriotzarako egonezin bat izaten dau; baiña idaztien bidez lantzen danean, indartsu ta gaiñera bardintsu gordetzen da (Saussure, *Cours de linguistique générale*, Paris, 1966, 193 gn. orrialdean). Ta euskal literaturea apur bat ezagutzera eldu garanok ba dakigu, euskal idazle zarrak alkarrengandik urrago egozala, ta gutxi lantzeak eta euskaldunak ez irakurteak ekarri deuskuela euskalkiak geroago ta urrunago joatea.

Literaturan euskera batu bat bageunka, batu orrek eutsiko leuskioe euskalkieri, alkarren inguruan egoteko, edo gutxienez geiago ez urruntzeko. Beste nunbaiten esan neban, gure izkuntzearentzat, literatura euskera batua euskerearen enborra* litzakeala eta euskalkiak enbor orren adarrak; ta adarrak ondo biziko badira, enbor osasuntsua bear gendukeala. Euskalkiak, iñoiz bardinak izan ez ba-

dira be, noizbait bardinagoak izan dira; ta bardintze ori barriro lortuko bada, gorputz batera begira ipiñi bear dira euskalkiak. Gorputz ori da literatura euskerea. Ta au ulertzeko gauza ez danak, jardun daiala beti bere etxe zuloko izkeraz.

Euskaltzaindiak, urte ezteguetako, batzar nagusian bultzatu nai dau literatura euskera batua. Norbaitek esan dau, ori len be egiña zala (auxe entzun neutsan lengoan bati). Baiña ez. Euskaltzaindiak iñoiz ez dau ori egin. Euskaltzaindiko eta Euskaltzainditik kanporako batek edo bestek bai, euren buruz. Baiña euren ideiak ez dabe indarrik artu. Indarra artu izan balebe, orain ez genduke zetan arduratu bear. Gaiñera, orain artuko diran neurriak be ez dira izango ain estuak eta ez betirako. Denporeak, pasatuala, zuzenketak eskatuko ditu. Gaurko euskalzaleak, praktikoak eta bizitzazaleak izan bear gara. Orregaitik, gaurko mundurako izkuntza idatzi bat lortzen alegindu bear gara, ta Euskalerriaren zabalera guztian al danik geien zabaltzekora jo bear dogu.

Oraindiño ez da ezer erabagi, batasuna zelan estudiatu bear dan eta zegaitik egin bear dan izan ezik. Ta ara, orretarako izentatu zan batzordearen* eritxiak: 1) Batasuna, euskerearen bizitzeak eskatzen dauana dala; 2) Batasunetik, izkuntzearen indarra datorrela; 3) Batasuna, baktok besteetan billatu, bear dauanetik egiñaz lortu bearrezkoa dala; 4) Batasuna, aldizkari ta liburuen zabalkunde aundiago baterako bearrezkoa dala.

Ta iñor ez dedilla larritu. Bearbada, alkarrengandik dagozan diferentziak ez dira ain aundiak be. Eta, artzen diran erabagiak artzen dirala, erriari —edo obeto esari, idazleeri— begira ipiñiko dira, erabagi zeatz bat izan baiño leen. Barriak emonaz joango gara.

J. SAN MARTIN